

Revista catalana de dret públic

DRET PENAL / GENERAL / LEGISLACIÓ / PARTITS POLÍTICS

La pèrdua de la condició de diputat d'Alberto Rodríguez – Joan Ridao

Professor agregat de dret constitucional a la Universitat de Barcelona i lletrat del Parlament de Catalunya (en serveis especials)

🕒 27 d'octubre de 2021

👤 EAPC

💬 DEIXA UN COMENTARI

Novament, un cas d'ingerència dels tribunals en l'esfera de les decisions dels parlaments sobre l'estatut dels seus membres

Com és conegut, la Sentència del Tribunal Suprem (TS) 750/2021, del 6 d'octubre, dictada en la causa especial 3/21029/2019 per un tribunal de set magistrats encapçalat pel president de la Sala Segona, Manuel Marchena, va considerar provat que el dirigent de Podemos, Alberto Rodríguez, va participar en 2014 en una escena grupal violenta contra policies després d'una manifestació a La Laguna (Tenerife), i que es va acostar a un dels agents i li va clavar una puntada de peu al genoll.

Per arribar a la condemna, el Tribunal es va basar únicament en la declaració com a testimoni del mateix policia agredit, de qui la sentència diu que no només “no va expressar cap dubte” al respecte, sinó que va persistir en la seva declaració i que això mateix es va veure corroborat pel fet d'haver acudit immediatament a rebre assistència mèdica. No obstant això, i és rellevant, dos dels magistrats que integraven el tribunal van manifestar la seva “radical” discrepància en sengles vots particulars, per considerar feble la prova practicada si del que es tractava, com en tot judici penal, era d'enervar el dret fonamental respecte a la presumpció d'innocència del condemnat.

De resultes d'això, el diputat Rodríguez va ser condemnat a una pena de presó i a una inhabilitació especial per al dret de sufragi passiu, essent substituïda la pena privativa de llibertat per una multa, sense aplicar en aquest cas l'art. 6.2.a de la Llei orgànica del règim electoral general (LOREG), com sí que es va fer en el cas del president Quim Torra. Aquest extravagant precepte, concebut originalment per a delictes més greus com el terrorisme, vincula la inelegibilitat sobrevinguda amb la condemna penal ferma a pena

Font: Unidas Podemos

privativa de llibertat en el període que duri la pena, en el cas Torra per un delict contra les administracions públiques (desobediència).

A Torra li fou aplicat tanmateix per la mateixa Junta Electoral Central (JEC), que ho va decidir per una exigua majoria, i els lletrats del Parlament de Catalunya s'hi van oposar en nom de la cambra. La qüestió va arribar a la Sala Contenciosa Administrativa del TS, que va confirmar la decisió adoptada per la JEC. Els lletrats del Parlament van considerar no només il·legítima la inelegibilitat sobrevinguda, sinó també que aquesta

decisió havia de correspondre al Parlament de Catalunya per formar part de l'estatut del diputat i de les determinacions que preveu el seu Reglament, i no del règim electoral, un cop que el diputat ha adquirit la seva condició vàlidament. En qualsevol cas, cal deixar clar que la diferència entre els dos casos és que en el del diputat Rodríguez la inhabilitació ho era al dret a presentar-se a unes eleccions, mentre que en el cas del president Torra la condemna ho era a una "inhabilitació especial per a càrrec públic electe".

Menció a banda mereix la decisió de la presidenta del Congrés dels Diputats, Meritxell Batet, de privar Rodríguez de la seva condició de diputat. A parer meu, la presidenta tenia un ampli marge interpretatiu i no havia d'actuar necessàriament condicionada per possibles querelles per prevaricació ja que, com es dirà, les coses no són tan senzilles com feia preveure, fins i tot la manera displicent com el magistrat Marchena va despatxar la consulta de la presidenta sobre la forma com havia d'executar-se la sentència. Marchena, pel que va transcendir, va considerar que l'òrgan rector de la cambra havia "reinterpretat" la seva resolució, tot i que aquesta, que sí que és pública, igual que l'acte d'execució, és qualsevol cosa menys clara. Ara bé, la qüestió, tot i no contestar directament la pregunta de Batet, és que sembla segons algunes fonts, que Marchena va voler deixar entendre que la condemna

Segons algunes fonts Marchena va voler deixar entendre que la condemna de presó de 45 dies havia estat substituïda per una multa als sols efectes de l'execució de la condemna, és a dir, que no havia de complir la pena de presó i podia pagar la multa però que es mantenia l'efecte de la inelegibilitat sobrevinguda

de presó de 45 dies havia estat substituïda per una multa als sols efectes de l'execució de la condemna, és a dir, que no havia de complir la pena de presó i podia pagar la multa, però que es mantenia l'efecte de la inelegibilitat sobrevinguda que projectava sobre Rodríguez, obligant-lo a abandonar l'escó.

sobre Rodríguez, obligant-lo a abandonar l'escó

Sobre això, a manca d'explicacions del mateix Marchena, cal tenir en compte la configuració actual de la substitució com una espècie de pena principal alternativa a la prevista en el tipus penal i d'aplicació obligatòria per al jutge, per imperatiu legal, en els casos en què la pena de presó resultant de l'aplicació de les regles de determinació de la pena sigui inferior al mínim legalment previst, d'acord amb l'article 33 CP. La substitució ja no és una forma d'execució de la pena, sinó d'aplicació d'aquesta, això és, transforma la pena principal des del seu origen, cosa que es preveu en la mateixa sentència. De manera que, quan procedeix aplicar la LOREG aquesta ja ha substituït la pena, i això amb el resultat que, d'acord amb el literal de l'art. 6.2.a LOREG, relaciona, com hem dit abans, la inelegibilitat amb la condemna penal ferma a pena privativa de llibertat en el període que duri la pena, raó per la qual no sembla apreciable en aquest cas la concurrència d'aquesta inelegibilitat, ja que la pena privativa de llibertat, en tant que substituïda en origen no va arribar ni tan sols a néixer.

La LOREG relaciona la inelegibilitat amb la condemna penal ferma a pena privativa de llibertat en el període que duri la pena, raó per la qual no sembla apreciable en aquest cas la concurrència d'aquesta inelegibilitat, ja que la pena privativa de llibertat, en tant que substituïda en origen no va arribar ni tan sols a néixer

Sigui com sigui, tornant a la controvertida decisió de Batet, no cal dir que la prevaricació implica resoldre de manera conscient i manifestament injusta, i en aquest cas cal tenir en compte tant la intrincada sentència com l'acte d'execució, però també la deliberació de la Mesa i l'informe emès pels lletrats del Congrés que projectaven, si més no, una ombra poderosa i allargada de dubte. A banda, cal tenir present que en aquest cas hi està implicat el dret fonamental de l'art. 23.2 CE, i això mena al fet que, en la determinació de les conseqüències extra penals de la condemna a un diputat, s'hagi de tenir molt en compte la jurisprudència constitucional sobre l'abast d'aquest dret fonamental, que comporta, com és sabut, no només l'accés al càrrec, sinó també el dret a mantenir-lo sense perturbacions il·legítimes. I això implica que no es pugui remoure un càrrec públic si no és per causes justificades i d'acord amb els procediments legalment establerts, així com a la llum dels principis d'interpretació més favorables a l'exercici dels drets fonamentals i de proporcionalitat.

Així les coses, primer de tot, tenim que, produïda la condemna a pena de presó (45 dies), concorria una causa d'incompatibilitat sobrevinguda que comportava la pèrdua de la condició de diputat. Referent a això, cal recordar tanmateix que aquesta pena de presó fou substituïda en la sentència per una pena de multa en aplicació de l'article 71.2 de el Codi Penal (CP) (450 euros), que preveu de forma obligatòria aquesta substitució en els casos de penes de presó inferiors a tres mesos, com ocorre en aquest cas, de forma que la clau està en determinar si aquesta substitució, regulada en aquests termes imperatius des de la reforma de la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, altera o no la naturalesa de la pena principal, fins a excloure l'aplicació de l'art. 6.2.a LOREG. Això és rellevant ja que la voluntat aparent del jutgador semblava la de minimitzar l'abast del retret penal a l'aplicar l'art. 71.2 CP, que preveu la substitució de la pena privativa de llibertat per una multa, treballs en benefici de la comunitat o la localització permanent. En efecte, el Tribunal, podent imposar una pena privativa de llibertat, que hagués estat determinant de la

causa d'inelegibilitat prevista en l'article 6.2.a LOREG, no ho va fer, optant per una pena substitutiva de multa.

Essent això important, a la vista del pronunciament del TS, hi ha altres arguments que fan bona la tesi, pel que sabem sostinguda pels lletrats del Congrés dels Diputats en un informe, en el sentit que la substitució produiria un canvi en la pena principal, de manera que s'excloués l'aplicació del polèmic art. 6.2.a LOREG. Primer de tot, el que preveu textualment l'acte d'execució, que evita imposar cap obligació per a la cambra baixa i que, en particular, no preveu la privació del càrrec, suposadament perquè es tracta d'una decisió de la màxima gravetat, que afecta, com s'ha dit, el dret fonamental de participació política de l'art. 23.2 de la Constitució (CE). Així doncs, no hi ha res ni en la sentència ni en l'acte d'execució d'on es pugui desprendre de forma clara i inequívoca la voluntat del jutgador respecte al fet que el diputat havia de perdre la seva condició.

No hi ha res ni en la sentència ni en l'acte d'execució d'on es pugui desprendre de forma clara i inequívoca la voluntat del jutgador respecte al fet que el diputat havia de perdre la seva condició

A aquesta mateixa conclusió s'hi pot arribar, en segon lloc, si s'analitza l'assumpte des de la perspectiva dels articles 21 i 22 del Reglament del Congrés dels Diputats (RCD), atès que aquests preceptes estableixen com a causa de suspensió o de pèrdua de la condició de diputat, respectivament, o bé que una sentència ferma condemnatòria ho comporti o que s'hagi declarat la incapacitació del diputat per decisió judicial ferma, cosa que no es preveu ni en la decisió de la sentència ni com s'ha dit en el seu acte d'execució.

Finalment, pel que fa a la pena accessòria, cal afirmar que d'aquesta no es deriva cap conseqüència que pogués afectar la condició de diputat del Sr. Rodríguez. I això perquè no és d'aplicació l'article 6.2.b LOREG, d'acord amb el qual la pena d'inhabilitació per a l'exercici del dret de sufragi passiu és causa d'inelegibilitat, però només respecte de determinats delictes, entre els quals no s'inclou el d'atemptat a agents de l'autoritat. En aquest sentit, cal posar en relleu que la pena accessòria d'inhabilitació especial per al dret de sufragi passiu, prevista a l'article 44 CP, priva el penat del "dret a ser elegit per a càrrecs públics", durant el temps que duri la condemna, sense que tal privació comporti la inhabilitació respecte de càrrecs ja obtinguts.

En suma, no sembla que de la sentència —i de l'acte d'execució— es pugui derivar una conseqüència extrapenal que pogués afectar la condició de diputat d'Alberto Rodríguez, contràriament a la decisió presa finalment per la Mesa del Congrés dels Diputats, atès que no hi concorre ni la causa d'incompatibilitat sobrevinguda prevista a 6.2 i 4 LOREG ni cap dels supòsits previstos als art. 21 i 22 RCD, dels quals es pot derivar la suspensió de drets, prerrogatives i deures del diputat, o fins i tot la pèrdua de la condició de diputat. Tanmateix, a pesar de la discutible decisió de l'òrgan rector de la cambra baixa, no cal dir que la manera en què el Tribunal Suprem s'ha conduït en aquest cas no només està en l'origen d'un nou conflicte entre aquest òrgan jurisdiccional i una assemblea legislativa, sinó que es tracta, que és pitjor, d'una nova ingerència en l'esfera de les decisions de les cambres sobre l'estatut dels seus membres.

Joan Ridao

Professor agregat de dret constitucional a la Universitat de Barcelona
Lletrat del Parlament de Catalunya (en serveis especials)

Share this:

Tuit

Comparteix 0

WhatsApp

SHARE

0

Email

Print

Like this:

Loading...

ALBERTO RODRÍGUEZ, CONGRÉS DELS DIPUTATS, DRET PARLAMENTARI, DRET PÚBLIC, DRET PENAL, DRETS FONAMENTALS, INCOMPATIBILITAT SOBREVINGUDA, INHABILITACIÓ, JOAN RIDAO, LOREG, MANUEL MARCHENA, MERITXELL BATET, PARLAMENTS, PODEMOS, PODEMOS CANARIAS, PREVARICACIÓ, PROPORCIONALITAT, QUIM TORRA, RCDP, TRIBUNAL SUPREM, TRIBUNALS

ENTRADA PRÈVIA

[Els Principis de Venècia del Consell d'Europa, un nou instrument per a l'enfortiment i la defensa de la figura de l'ombudsman – Rafael Ribó i Jaume Saura](#)

Leave a Reply

Escriu aquí el comentari...

Cerca ...

Subscripció

[Subscripció al blog](#)

[Subscripció a la Revista Catalana de Dret Públic](#)

Enllaços de l'Escola

[Revista Catalana de Dret Públic](#)

[Revista de Llengua i Dret](#)

[Blog de la Revista de Llengua i Dret](#)

[Blog de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya](#)

[Publicacions](#)

[Recerca](#)

[Biblioteca](#)

Informació del blog

[Consell de Redacció RCDP](#)

[Coordinació del blog](#)

[Equip de col·laboradors del blog](#)

[Informació i presentació d'articles \[CAT\]\[ES\]\[EN\]](#)

Categories

Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya

Avís legal

Per reproduir un apunt o part d'un apunt d'aquest blog cal que en mencioneu el títol original, l'autor, la font (Blog de la Revista Catalana de Dret Públic) i la llicència (**CC BY 4.0 atribució**), enllaçant l'apunt original i la llicència i indicant, si escau, quina modificació s'hi ha fet o si es tracta d'una obra derivada.

